

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/2034,Seminarium-popularnonaukowe-Spacerkiem-po-Warszawie-Zycie-codzienne-w-stolicy-po.html>
09.04.2026, 05:56

Seminarium popularnonaukowe „»Spacerkiem po Warszawie«. Życie codzienne w stolicy po 1945 roku - Zakupy” - Warszawa, 27 marca 2008 r.

Tematem marcowego spotkania w ramach cyklu wykładów „»Spacerkiem po Warszawie«. Życie codzienne w stolicy po 1945 roku” były „Zakupy w powojennej Warszawie”.

Dr Majewski przybliżył historię warszawskiego handlu od dwudziestolecia międzywojennego przez okres okupacji do czasów PRL-u. W II Rzeczypospolitej wraz z odbudową gospodarki i wprowadzeniem w 1924 r. ustabilizowanej waluty rozpoczął się szybki rozwój handlu warszawskiego w różnych jego dziedzinach. Warszawa stała się największym centrum handlowym Polski. Dominował rozproszony handel prywatny, który koncentrował się na Rynku Starego Miasta oraz Placu za Żelazną Bramą. W okresie okupacji legalny handel został poważnie ograniczony. Wprowadzono system kartkowy, który spowodował, że Polakom brakowało jedzenia. Sytuacja taka sprzyjała angażowaniu się niektórych osób we współpracę z Niemcami w zamian za poprawienie swojej sytuacji materialnej. Większość jednak, jeśli nie była zaangażowana w działalność konspiracyjną, szukała źródeł utrzymania np. w handlu. Dzięki temu na okupacyjnym czarnym rynku można było kupić prawie wszystko.

Po wojnie, w 1947 r. rozpoczęto szybką likwidację sektora prywatnego (tzw. bitwa o handel). W ramach tzw. uspołecznienia handlu powstały państwowe sklepy i domy towarowe. Większość z nich funkcjonowała w trudnych warunkach. Dobrze rozwijały się jedynie placówki państwowe w nowych osiedlach, zwłaszcza Centralny Dom Towarowy (późniejszy „Smyk”) i Powszechne Domy Towarowe na Woli i Pradze. Fakt, że zastępowały one sklepy prywatne, spowodował m.in. duże trudności w zaopatrzeniu ludzi w towary codziennego użytku. Po 1956 r. zbudowano wiele nowych sklepów w budynkach mieszkalnych i wolnostojących. Do najważniejszych inwestycji należały: Supersam, odbudowana Hala Mirowska, Spółdzielcze Domy Handlowe (Feniks, Merkury, Sezam) oraz od 1969 r. Domy Towarowe „Centrum”(Junior, Sawa, Wars). Powszechna stała się samoobsługa.

Wykładowca przypomniał elementy peerelowskiego krajobrazu: kiosk ruchu, saturatory napojów schłodzonych, stragany oraz półki sklepowe, na których stał wyłącznie ocet i wódka. Wymienił też kilka charakterystycznych dla tamtych czasów towarów: klej „guma arabska”, woda kolońska „Przemysławka”, „Herbata Jubileuszowa”, „Polococta”, magnetofon „Grundig”.

Ciekawym elementem seminarium było przywołanie niektórych zapisów z Książki Życzeń, Skarg i Zażaleń oraz dowcipów o handlu z czasów PRL, np.

- Liczba mnoga od wyrazu człowiek? Kolejka.

- Kiedy w socjalizmie zostanie zlikwidowany alkoholizm? Jeszcze trochę trzeba na to poczekać, ale zrobiliśmy już duży krok w tym kierunku – zlikwidowaliśmy zagrychę!

Propozycje tematów wykładów umieszczone są w [ofercie edukacyjnej](#) na stronie internetowej Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Warszawie